

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az önkéntesség európai éve (2011)

(COM(2009) 254 végleges – 2009/0072 (CNS))

(kiegészítő vélemény)

(2010/C 128/30)

Főelőadó: **Soscha zu EULENBURG**

2009. szeptember 29-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság elnöksége úgy határozott, hogy az Eljárási Szabályzat végrehajtási rendelkezései 29. cikkének A. pontja alapján kiegészítő véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Az önkéntesség európai éve (2011)

COM(2009) 254 végleges – 2009/0072 (CNS),

a vélemény kidolgozásával pedig a „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekciót bízta meg.

A munka sürgősségére való tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. november 4–5-én tartott 457. plenáris ülésén (a november 5-i ülésnapon) főelőadót jelölt ki Soscha zu Eulenburg személyében, továbbá egyhangúlag elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések

1.1. Az EGSZB üdvözli az önkéntesség európai évére (2011) tett javaslatot, melynek révén számos olyan európai polgár tevékenységét ismerik el, akik különböző területeken önkéntes tevékenységet végeznek a társadalom és az európai társadalmi kohézió érdekében.

1.2. Az EGSZB szerint az önkéntesség évének céljai alkalmasak többletérték elérésére az európai polgárok számára.

1.3. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az önkéntes tevékenységet nem szabad eszközként felhasználni.

1.4. Az évnek szorosan illeszkednie kellene a többi európai évhez (2010: a szegénység elleni küzdelem, 2012: az aktív idős-kor és a generációk közötti szolidaritás éve), hogy fenntartható szinergiák jöhetnek létre.

1.5. Az EGSZB politikai menetrend meghatározását javasolja az önkéntes tevékenység és annak uniós országokbeli infrastruktúrája támogatásához.

1.6. Az EGSZB szerint támogató keretfeltételekre van szükség ahhoz, hogy helyi, regionális, nemzeti és európai szinten biztosítható legyen az önkéntes tevékenység szükséges támogatása és infrastruktúrája, a polgárok számára pedig lehetővé váljon a részvétel.

1.7. Az EGSZB fenntartható struktúrák európai szinten történő létrehozása mellett foglal állást. Egy, az önkéntes tevékenységgel foglalkozó konzultációs fórum hozzájárulhatna ennek a célnak az eléréshez.

1.8. Az EGSZB szerint sürgősen szükség van a finanszírozási eszközök jelentős növelésére a kitűzött célok eléréséhez és a helyi dimenzió megjelenítéséhez.

1.9. Az érintetteknek elegendő időt kell biztosítani az év előkészítésére és a tervek hatékony megvalósítására. A Tanácsnak és az Európai Parlamentnek ezért mielőbb meg kell hoznia a szükséges tartalmi és pénzügyi döntéseket.

1.10. Az értékelő jelentésből kiindulva fehér könyvet kell kidolgozni a nyomon követés biztosítása, valamint a további európai szintű lépések és intézkedések ismertetése érdekében.

2. Az Európai Bizottság javaslatának céljai

2.1. Az Európai Bizottság 2009 júniusában tanácsi határozatra tett javaslatot az önkéntesség európai évéről (2011). Az európai év célja, hogy növekedjen az önkéntes tevékenységnek az európai társadalmak számára betöltött jelentősége és haszna.

2.2. Az Európai Bizottság javaslata négy célt nevez meg az önkéntesség európai éve számára:

- A kedvező keretfeltételek kialakításának támogatnia kell az önkéntességnek mint a civil részvétel és a közösségi tevékenységek támogatási eszközének meghonosítását.
- Az önkéntes tevékenységek megkönnyítése, valamint a hálózatépítés, a mobilitás és az együttműködés támogatása érdekében meg kell erősíteni az önkéntes szervezeteket és javítani kell a tevékenységek minőségét.
- Az önkéntes tevékenységek jutalmazását és elismerését magánszemélyeknek, vállalatoknak és önkéntes szervezeteknek szóló megfelelő ösztönzőkkel kell támogatni.
- A nyilvánosság figyelmét fel kell hívni az önkéntes tevékenységek értékére és jelentőségére.

2.3. A célokat tapasztalatsere, tanulmányok eredményeinek terjesztése, konferenciák és rendezvények, valamint tájékoztató és PR-kampányok révén kell megvalósítani. Mindehhez a 2011. évre 6 millió eurós, a 2010-es előkészítő tevékenységekre 2 millió eurós nagyságrendű finanszírozást bocsátanak rendelkezésre.

3. Általános megjegyzések

3.1. Az EGSZB üdvözli az önkéntesség európai évére tett európai bizottsági javaslatot. Az Európai Bizottság a javaslattal az EGSZB és más civil szervezetek, valamint az Európai Parlament kívánságának és ösztönzésének tesz eleget.

3.2. Nyomatékosan el kell ismerni az Európai Bizottság készségét arra, hogy intenzív civil párbeszédet folytasson a civil szervezetekkel. Arra kell törekedni, hogy a tervezett koordinációs szervek és a tervezés, valamint a tevékenységek végrehajtása keretében nemzeti szinten is bevonjuk a civil szervezeteket, továbbá hogy megfelelő nemzeti és európai politikai menetrendeket dolgozzunk ki. Példaként említhető a nyílt koordinációs módszer.

3.3. „Az önkéntesség európai éve” cím jó választás, mivel a jelenség minden aspektusát felöleli. Elég konkrét ahhoz, hogy az európaiak azonosulni tudjanak vele, és elegendő mozgásteret hagy az önkéntes tevékenység különböző árnyalatainak megvilágításához. Ennyiben megfelel a név az önkéntes tevékenység átfogó jellegének és az önkéntesek különböző szerepvállalási területeinek, ezért meg kell tartani.

3.4. Az EGSZB üdvözli, hogy a közlemény kiemeli az önkéntes tevékenység jelentőségét mint a polgári részvételnek, az európai értékeknek, a szolidaritásnak és az európai társadalmak fejlődésének megnyilvánulását. Az EGSZB különböző véleményeiben utalt már erre a jelentőségre.

3.5. Semmilyen körülmények között nem szabad támogatni az önkéntesség eszközként való felhasználását. Az önkéntesek nem a politika eszközei, hanem az aktív polgárság elemei, illetve megnyilvánulása. Tevékenységükkel eszmei értékeket váltanak valóra, például a társadalmi beilleszkedés, a társadalmi kohézió, a szolidaritás és az egész életen át tartó tanulás értékeit a környezet, a sport, az emberi jogok, a kultúra terén, hogy csak néhányat említsünk.

3.6. Az európai bizottsági javaslat szövegében néhány megfogalmazás sejteti az önkéntes tevékenység eszközként való felhasználásának veszélyét, például a munkaerőpiacot és a foglalkoztatási képességet illetően. A (3) preambulumbekzdés például hangsúlyozza, hogy „az önkéntesség olyan nemformális tanulási tapasztalatot nyújt, amely egyaránt kedvez a szakmai készségek és kompetenciák kialakításának, illetve az aktív civil részvétel egyik legfőbb megnyilvánulási formája”. A nemformális tanulási tapasztalatok, amelyek nagy mértékben javíthatják a munkaerő-piaci integrációt és a foglalkoztatási képességet, jelentős kedvező mellékhatást jelentenek.

3.7. Gyakran hivatkoznak a jelenlegi gazdasági és pénzügyi válságra, amikor a gondolkodásmód megváltoztatására szólítanak fel. Ennek során nagyon kell ügyelni arra, hogy ne automatikusan

az önkénteseket használják fel a válság társadalmainkra gyakorolt kedvezőtlen hatásainak kiegyenlítéséhez. Az önkéntes tevékenység területén ez a válság még inkább megmutatja, hogy milyen értéke van a polgári szerepvállalásnak társadalmunk számára: szolidaritást jelent, alkalmat ad az embereknek arra, hogy egymás érdekében tevékenykedjenek, de saját maguk is profitáljanak ebből – nem utolsósorban képességeik fejlesztése és/vagy szociális hálózatok kialakítása révén. Lehetőséget biztosít tehát arra, hogy enyhítse a válság hatásait és ellensúlyozza a társadalom kettészakadását. Ez azonban nem a válság következménye, hanem az önkéntes szerepvállalás eredeti értékének része, amelyet itt „újra felfedeznek”.

4. Részletes megjegyzések

4.1. A keretfeltételek megteremtése

4.1.1. Jogi keretre van szükség ahhoz, hogy helyi, regionális, nemzeti és európai szinten biztosítható legyen az önkéntes tevékenységhez szükséges infrastruktúra, és könnyebbé váljon a részvétel a polgárok számára. Ezenkívül a pénzügyi és politikai keretfeltételeket is úgy kell kialakítani, hogy hozzájáruljanak az önkéntes tevékenység akadályainak kiküszöböléséhez. ⁽¹⁾

4.2. A szervezetek erősítése

4.2.1. Rendkívül fontos az önkéntes szervezeteknek mint az önkéntes tevékenység helyszíneinek és katalizátorainak támogatása: Ezek a szervezetek többnyire az első és egyetlen kapcsolattartó pontot jelentik az önkéntesek számára, és igen gyakran maguk az önkéntesek alapították őket. A civil társadalom és az önkéntes tevékenység alapjaként különleges szerep hárul a tapasztalatszerésre és a kapacitások javítására az önkéntes szervezeteken belül, valamint 2011-es munkájuk minőségére.

4.2.2. Célként kell kitűzni fenntartható struktúrák létrehozását európai szinten is. Az önkéntes tevékenység konzultatív fóruma biztosíthatná, hogy az önkéntesség éve 2011 után is kifejtsen hatását, és hogy „önkéntesbarát” politikára törekedjenek a továbbiakban.

4.2.3. Az önkéntesség európai évét, 2011-et a legjobb gyakorlatok példáinak bemutatására és tapasztalatszeréjére is fel kellene használni.

4.3. A minőség javítása

4.3.1. A minőség javításával kapcsolatban az Európai Bizottság javaslata többek között „szakmaiságról” beszél. Ez a fogalom félreérthető, ezért kerülni kellene. Elsősorban az önkéntes tevékenység minőségének biztosításáról van szó. Az önkénteseknek joguk van ahhoz, hogy ott vállaljanak ilyen tevékenységet, ahol szeretnének. Tevékenységük hasznos a társadalomnak, az egyéneknek, de saját maguk számára is. Biztosítani kell a pénzügyi és személyi feltételeket képzésükhöz és továbbképzésükhöz, valamint munkájuk nyomom követéséhez önkéntes tevékenységük időtartama alatt.

(1) Egy példa a felmerülő akadályokra: egyes tagállamokban a munkanélküliek számára csak igen korlátozott óraszámú engedélyeznek önkéntes tevékenységet.

4.4. A tevékenység elismerése

4.5. Üdvözljük „az elismerés kultúrájának” megjelenését. Önkéntesek esetében azonban nem kellene „jutalmazásról” beszélni: ez félreérthető, hiszen nem az önkéntes tevékenység pénzben kifejezett elismeréséről van szó. A „jutalmazás” fogalma ezenkívül konfliktusokkal terhelt. A fizetett munkavégzés és a fizetés nélküli, önkéntes tevékenység közötti különbséget ugyanis a 2011-es európai év keretében éppen hogy nem elkenni kellene, hanem egymást kiegészítő jellegüket kellene kifejezésre juttatni.

4.6. Az önkéntesség értékével és fontosságával kapcsolatos tájékoztatás

4.7. A széles nyilvánosság figyelmének felkeltése lényeges cél, amelyet üdvözlünk. Ügyelni kell azonban arra, hogy ehhez elegendő eszköz álljon rendelkezésre. Egy uniós szintű, hatékony és sikeres tájékoztató kampány, amely megmutatná az önkéntes tevékenységek lehetőségeit és értékét, kb. 3,5 millió euróval már a költségvetési keret több mint felét felhasználná – ha az emberekhez is el akarjuk juttatni az üzenetet. Ez nem tűnik elégnek. Összehasonlításképpen: a sport általi nevelés 2004-es évére 12,3 millió eurót irányoztak elő. Az Európai Bizottság által készített értékelő jelentésből azonban kiderült, hogy az európaiak „kevésbé vagy egyáltalán nem” voltak tájékoztatva az évről, és hogy annak lényeges üzenete nem jutott el hozzájuk.

4.8. Pénzügyi keret

4.8.1. A javaslat 6 millió eurós finanszírozást irányoz elő a 2011-es intézkedésekre, és 2 millió eurót a 2010-es előkészítő tevékenységekre. Ha el akarjuk érni az említett célokat, és elsősorban a polgárok önkéntes tevékenységének helyi vetületére szeretnénk figyelmet fordítani, akkor az EU-nak realizisztikus költségvetést kell rendelkezésre bocsátania. 6 millió euró véleményünk szerint nem elegendő valamennyi európai és tagállami szintű tevékenységre. Végzetes lenne, ha a 2011-es év, amely a fent említett 2004-es év költségvetésének kevesebb mint felével rendelkezik, hasonló eredményhez vezetne, és ha az ambiciózus célokat a túl kicsi költségvetési keret miatt nem sikerülne elérni.

4.8.2. Nagy-Britannia kormánya 2005-ben csak az önkéntesek brit évére 10 millió fontot bocsátott rendelkezésre, Valencia régió pedig 4,2 millió eurót az ottani évre. A realizisztikus uniós költségvetésre jó példával szolgál a 2010-re tervezett európai év, amelyre 17 millió eurót szánnak, ebből 9 milliót a tagállamokban rendezendő eseményekre. A tagállamok pedig kötelezettséget vállaltak arra, hogy további 9 millió eurót fordítanak erre.

4.9. Fehér könyv

4.9.1. A nyomon követés és az értékelés érdekében az Európai Bizottság jelentést szeretne készíteni a kezdeményezések megvalósításáról, eredményeiről és általános értékeléséről. Az EGSZB ennek kapcsán emlékeztet javaslatára, és ösztönzi, hogy fehér könyvben mutassák be a további lépéseket és intézkedéseket, hogy az európai év eredményei fenntartható hatást váltsanak ki.

4.10. Szinergiák felhasználása

4.10.1. Feltétlenül ki kell emelni és fel kell használni a 2010-es (a szegénység elleni küzdelem éve), a 2011-es (az önkéntes tevékenység éve) és a 2012-es év (az aktív időszak és a generációk közötti szolidaritás éve) közötti sinergiákat. Ez a három európai év együtt egyedülálló alkalmat nyújt arra, hogy több mint három évre vezérfonalat biztosítson az európai intézmények és a tagállamok tevékenységének a polgárok egymás érdekében való önkéntes szerepvállalásának terén, valamint hogy ezáltal fenntartható hatások legyenek elérhetőek. Az európai és nemzeti intézményekben ennek szervezésével foglalkozó csoportoknak szorosan együtt kell működniük ebben a három évben.

4.11. Intézményközi folyamat

4.11.1. Ahhoz, hogy minden érintett elegendő időt kapjon az év előkészítésére és megvalósítására, a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek késlekedés nélküli, gyors döntéshozatalra kell törekednie. Célként 2009 végét kellene kitűzni, hogy hivatalosan megkezdődhessen az előkészítő szakasz, valamint rendelkezésre álljanak a megfelelő pénzüsszegek.

Kelt Brüsszelben, 2009. november 5-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI